

Bjørn Møiniche Kristensen
Tryvej 199
9352 Dybvad

Tlf. +45 98 45 50 00
post@frederikshavn.dk
www.frederikshavn.dk
CVR-nr. 29189498

4. april 2025

Landzonetilladelse til anlæg af sø

Frederikshavn Kommune giver hermed landzonetilladelse efter planlovens § 35, stk. 1, til etablering af sø på ca. 700 m² på matr.nr. 1bb, Hejselt Hgd., Torslev beliggende på Tryvej 199, 9352 Dybvad (billede 1).

Sagsnummer: GEO-2025-01391
Dokumentnummer: 8368454

Sagsbehandler:
Maria Simonsen
Direkte telefon:
+45 9845 6428

Billede 1: Rød markering viser søens udformning og placering. De skraverede arealer angiver følgende beskyttede naturtyper, mose (rød), eng (grøn) og overdrev (gul).

Tilladelsen er givet på baggrund af din ansøgning d. 17. marts 2025.

Vilkår og anbefalinger

Tilladelsen til anlæg af søen gives på nedenstående vilkår. Vilkårene **skal** følges mens de efterfølgende anbefalinger **bør** følges. Vilkårene og anbefalingerne skal sikre, at søen får en stor biologisk mangfoldighed.

Vilkår:

Vedr. anlæg og udformning af søen

- Søen må ikke etableres ved brug af membran

- Der må ikke skabes direkte forbindelse til vandløb eller dræn
- Der må ikke udplantes vand- eller sumpplanter – disse kommer naturligt
- Det opgravede materiale udjævnes i et tyndt lag på 10-30 cm og altid mindst 5 meter fra søens bred.
- Det opgravede materiale må ikke udjævnes indenfor beskyttet natur
- Frederikshavn kommune skal kontaktes, hvis der stødes på affald under anlæggelsen.
- Museumslovens regler skal overholdes. Vendsyssel Historiske Museum skal kontaktes, hvis der f.eks. stødes på fortidsminder under gravearbejdet. Se vedlagte uddrag af museumsloven.

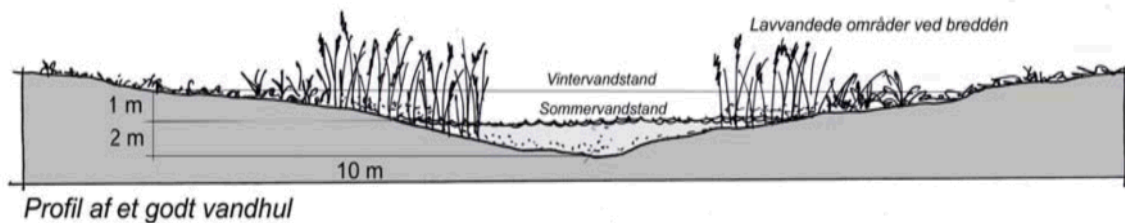
Anvendelse

- I små søer (under 1.000 m²) må der hverken udsættes eller fodres andefugle, fisk eller krebs.
- Der må ikke opsættes redehuse, foderflåder eller lignende, ligesom søer kun må hegnes med eventuelt nødvendigt kreaturhegn.
- Søen må ikke anvendes til "put-and-take" fiskeri, det vil sige udsætning af fisk og salg af fiskekort.

Anbefalinger:

Vedr. anlæg

- For et godt lysindfald til søen bør der være en beplantningsfri zone på søens syd og sydøstside svarende til 2 gange træets maksimale højde.
- Søen bør udformes så den tilpasses terrænet. Den skal anlægges med så jævnt skrånende bredder som muligt, hældningen bør som hovedregel ikke være større end 1:5. Der bør desuden være lavvandede områder langs bredden. Se tegningen herunder.

Vedr. beplantning

- Der bør kun plantes træer og buske som er hjemmehørende.

Kommunen gør opmærksom på, at vandstandsforhold i søen er ejers eget ansvar.

Frederikshavn kommune skal underrettes når arbejdet er udført. Sagen afsluttes som oftest først, når der er foretaget en besigtigelse af søen og placeringen af søen er bekræftet.

Redegørelse for sagen:

Matrikel nr. 1bb

Du ønsker at anlægge en sø på ca. 700 m² på et areal der før hen var intensivt dyret og som senere hen har stået med en blanding af nåletræer og selvsået løvtræer.

Matriklen er kuperet og indeholder en slugt der løber ud i et moseområde. Terrænforskellen er ca. en meter fra slugt til mose. Fra slugten skråner terrænet op til højereliggende plateauer. Søen etableres i slugten hvor terrænet ligger ca. 50 cm over grundvandsspejlet. Du ønsker at etablere en sø der er grundvandsfødt hvorfor der skal graves ca. en meter under grundvandsspejlet. Søen etableres ca. 15 meter fra eng, 30 meter fra overdrev og 35 meter fra mose. På det omkringliggende areal inden for matriklen vil der blive sat ny skov med hjemmehørende træarter. Nord for matriklen er dyrket mark og øst for matriklen løber Tryvej.

Anlæg af søen indgår som en del af en plan du har om at gøre matriklen til et rekreativt område i samspil med anlæg af ny skov med hjemmehørende arter, trædestier og et shelter på det øverste plateau.

Kommunen har besøgt arealet sammen med dig den 25. marts 2025. På besigtigelsestidspunktet var hovedparten af træerne på matriklen blevet fældet. Se billede 2 nedenfor.

Billede 2: Hovedparten af træerne på matriklen var fældet på besigtigelsestidspunktet.

Vurdering af påvirkningen af beskyttede naturarealer

Der er ved hjælp af en beregningsmodel lavet en udregning af søens påvirkning af nærtliggende beskyttede naturområder. Grundvandsspejlet ligger ca. 50 meter under terræn og søen graves ca. 1 meter under grundvandsspejlet. Beregningen er overestimeret og viste, at etableringen af søen maksimalt vil have en drænende effekt på op til 5 cm ca. 13 meter fra søen. Idet der er tale om en overestimering forventes påvirkningen at være mindre. Ingen af de beskyttede naturområder vurderes at blive påvirket af etableringen af søen.

Billede 3: Ud fra en beregningsmodel vurderes det at søen ikke vil påvirke nærtliggende beskyttede naturområder.

Område til flersidig anvendelse

Matrikel nr. 1bb ligger i et område der i Kommuneplanen er udpeget til flersidig anvendelse. Projektet om etablering af en sø vurderes ikke at være i strid med de interesser der skal varetages i området.

Større, uforstyrrede landskaber

Matrikel nr. 1bb er beliggende i et område der i kommuneplanen er klassificeret som et større, uforstyrret landskab. I disse områder ønsker kommunen at begrænse omfanget af større tekniske anlæg og generelle støjkluder der påvirker omgivelserne væsentligt. Etableringen af søen vurderes ikke at være i strid med udpegningsgrundlaget.

Særligt værdifuldt landskab

Matrikel nr. 1bb er beliggende i et område der i kommuneplanen er klassificeret som et særligt værdifuldt landskab. Landskabet skal så vidt muligt friholdes for større byggeri, tekniske anlæg samt større veje. Etableringen af søen vurderes ikke at påvirke det værdifulde landskab negativt.

EF-habitatdirektivet:

Bekendtgørelse nr. 1098 af 21/08/2023 om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder og beskyttelse af visse arter

- Natura 2000 habitatområde
Matrikel nr. 1bb er ikke placeret inden for et Natura 2000-område. Det nærmeste Natura 2000 område er nr. 217, Nymølle Bæk og Nejsum Hede, der ligger ca. 3,45 km nordvest for projektområdet. Udpegningsgrundlaget er 8 forskellige naturtyper samt bæklampret og odder. Grundet projektets omfang og afstand til Natura 2000-området vurderes det, at projektet ikke vil have nogen påvirkning på de dyr og naturtyper der er på udpegningsgrundlaget.
- Bilag IV-arter
Søen etableres i et område med mose, eng og overdrev og hvor en stor del af matriklen tidligere har været skovbevokset. Der er ikke registreret bilag IV-arter indenfor matrikel nr. 1bb, men der er registreret spidssnudet frø ca. 672 meter syd for projektområdet samt sydflagermus ca. 1,7 km sydøst derfor. Taget omgivelserne i betragtning kan det ikke afvises, at der er bilag IV-arter på og omkring matriklen.

Mosen har områder med åbent vandspejl men hvor træerne danner skygge. Søen etableres med anbefaling om, at en del af området rundt om søen holdes fri for høj vegetation så søen har mulighed for at blive varmet op, til fordel for bl.a. padder. Søens overflade er også mere fremkommelig for flagermus der søger føde tæt på vandoverfladen, i forhold til fremkommeligheden i mosen. Etablering af søen vurderes derfor at have en positiv effekt på områdets bilag IV-arter.

Begrundelse for afgørelsen:

Søen placeres på et areal der ligger lavt i terræn. Ved hjælp af en beregningsmodel vurderer kommunen at de omkringliggende beskyttede naturarealer ikke berøres af søens etablering. Kommunen vurderer ligeledes, at det samlede projekt ikke forringer levevilkårene for de arter og naturtyper, der er på udpegningsgrundlaget for natura 2000-området. Kommunen vurderer, at projektet ikke vil forringe levevilkårene for dyre- og plantearter på habitatdirektivets bilag IV. Tværtimod vurderes det, at søen vil være med til at skabe et muligt yngle- og fourageringsområde for bilag IV-arter i området.

Offentliggørelse og klagemuligheder:

I henhold til planloven offentliggøres afgørelsen på kommunens hjemmeside www.frederikshavn.dk.

Afgørelsen efter planlovens bestemmelser kan påklages til Planklagenævnet inden 4 uger fra offentliggørelsen. Se vedlagte klagevejledning.

§ 62. Søgsmål til prøvelse af afgørelser om forhold, der er omfattet af denne lov, skal være anlagt inden 6 måneder efter, at afgørelsen er meddelt. For afgørelser, hvorom der er udfærdiget offentlig bekendtgørelse, regnes søgsmålsfristen fra bekendtgørelsen.

Stk. 2. Søgsmål til prøvelse af afgørelser, der er truffet af en forening efter bemyndigelse fra kommunalbestyrelsen, jf. § 21, stk. 1, kan ikke anlægges, før klageadgangen til kommunalbestyrelsen, jf. § 58 a er udnyttet.

Når klagefristen er udløbet, og der ikke er indkommet klager, kan tilladelsen udnyttes. Hvis der indgives klage, vil kommunen snarest underrette dig herom.

Oplysninger i øvrigt:

Betingelserne i dispensationen er bindende for ejere og indehavere af andre rettigheder over ejendommen.

Landzonetilladelsen bortfalder, hvis den ikke er udnyttet inden 5 år fra den dato, hvor den er offentliggjort.

Kunstige søer bliver omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3, når der har indfundet sig et naturligt plante- og dyreliv. Det sker oftest indenfor 1- 2 år. Derfor vil fremtidige ændringer af søens tilstand sandsynligvis kræve en dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 3.

Vær opmærksom på eventuelle nedgravede elkabler, kloakrør og lignende.

Der vedlægges en pjece om anlæg og pleje af søer.

Forud for tilladelsen har ansøgningen været sendt til naboorientering. De orienterede naboer har ikke haft nogen indvendinger til projektet.

Bilag:

Klagevejledning efter planloven

Vejledning i anlæg og pleje af søer

Uddrag af museumsloven

Vejledning om beskyttet natur i Frederikshavn kommune

Kopi til:

Slots- og kulturstyrelsen og fortidsmindekontoret, cfk@slks.dk

Erhvervsstyrelsen, planloven@bpst.dk)

DN- Frederikshavn, dnfrederikshavn-sager@dn.dk

DOF- Hovedkontoret, natur@dof.dk

DOF-Nordjylland, frederikshavn@dof.dk

Danmarks Kulturarvs Forening, post@kulturarvsforening.dk

Vendsyssel Historiske Museum, vhm@vhm.dk

Har du spørgsmål eller vil besvare brevet

Brug svarmuligheden i e-Boks eller Virk.dk, hvis du har modtaget brevet digitalt.

Har du ikke digital adgang, kan du:

1. skrive til Frederikshavn Kommune, Rådhus Allé 100, 9900 Frederikshavn

2. ringe til det direkte nummer eller til kommunens hovednummer
3. henvende dig i Borgerservice i Frederikshavn, Sæby eller Skagen
 - dog ikke onsdag

Oplys *altid* sagsnummeret, som du kan se i højre kolonne.

Med venlig hilsen

Maria Simonsen (MRSM)

Biolog

Vejledning om klagemuligheder m.v. vedrørende afgørelser efter planlovens § 35, stk. 1

Reglerne fremgår af lovens kapitel 14 (§§ 58-62)

Kommunens afgørelse kan påklages til Planklagenævnet af

- Miljøministeren
- Enhver med retlig interesse i sagens udfald, herunder en nationalparkfond oprettet efter lov om nationalparker
- Landsdækkende foreninger og organisationer, der som hovedformål har beskyttelsen af natur og miljø eller varetagelsen af væsentlige brugerinteresser inden for arealanvendelsen på betingelse af:
 - at foreningen eller organisationen har vedtægter eller love, som dokumenterer dens formål, og
 - at foreningen eller organisationen repræsenterer mindst 100 medlemmer

Klagefristen er 4 uger fra den dag, afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen. Hvis klagefristen udløber på en lørdag, søndag eller helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag. En tilladelse må ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet.

Rettidig klage har opsættende virkning. Det betyder, at det der er tilladt eller påbudt i afgørelsen, ikke må udføres, før Planklagenævnets afgørelse foreligger. Planklagenævnet kan dog bestemme andet.

Du klager gennem Klageportalen, som du kan logge på via dette link: <https://kpo.naevneneshus.dk>. Du kan også logge på via borger.dk (som borger) eller via virk.dk (som virksomhed eller forening). Du logger på Klageportalen med MitID. Klagen sendes gennem klageportalen til den myndighed, der har truffet afgørelsen. En klage er indgivet, når den er tilgængelig for myndigheden i Klageportalen. Når du klager skal du betale et gebyr på 900 kr. for privates og 1.800 kr. for organisationers og virksomheders vedkommende. Du betaler gebyret med betalingskort i Klageportalen. Gebyret betales tilbage til klageren, hvis denne får helt eller delvist medhold i klagen.

Planklagenævnet skal som udgangspunkt afvise en klage, der kommer uden om klageportalen, hvis der ikke er særlige grunde til det. Hvis du ønsker at blive fritaget for at bruge Klageportalen, skal du sende en begrundet anmodning til den myndighed, der har truffet afgørelse i sagen. Myndigheden videresender herefter anmodningen til Planklagenævnet, som træffer afgørelse om, hvorvidt din anmodning kan imødekommes.

Flere oplysninger om gebyrordning og klagebehandling kan findes på www.nmkn.dk.

Kommunen giver den, der har fået en tilladelse, underretning om en indgivet klage og om klagens opsættende virkning.

Civil retssag

Hvis afgørelsen ønskes indbragt for domstolene skal retssagen være anlagt inden 6 måneder fra den dag, afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes fristen dog altid fra bekendtgørelsen.

Uddrag fra Museumsloven (Lov nr. 358 af 08/04/2014):

§ 25. Bygherren eller den, for hvis regning et jordarbejde skal udføres på landjorden, kan forud for igangsætning af arbejdet anmode vedkommende kulturhistoriske museum om en udtalelse.

Stk. 2. Når museet har modtaget en anmodning, skal det fremkomme med en udtalelse med stillingtagen til, hvorvidt det arbejde, som anmodningen vedrører, indebærer en risiko for ødelæggelse af væsentlige fortidsminder. Såfremt museet vurderer, at en sådan risiko foreligger, skal sagen forelægges kulturministeren. Den nævnte udtalelse skal endvidere tilkendegive, hvorvidt det i givet fald vil være nødvendigt at gennemføre en arkæologisk undersøgelse m.v., jf. § 27, stk. 3-10.

Stk. 3. Museet fremsender sin udtalelse til bygherren eller den, for hvis regning et jordarbejde skal udføres, senest 4 uger efter, at anmodningen er modtaget. Såfremt det på grund af jordarbejdets omfang er nødvendigt at gennemføre større forundersøgelser, jf. § 26, stk. 2, kan museets svarfrist forlænges til 6 uger.

§ 26. Det kulturhistoriske museum afholder udgiften til arkivalisk kontrol og en eventuel mindre forundersøgelse, der er nødvendig som grundlag for museets udtalelse, jf. § 25.

Stk. 2. Ved gennemførelse af en større forundersøgelse afholdes udgiften af den, for hvis regning et jordarbejde skal udføres. Arbejdet kan først iværksættes efter samtykke fra den pågældende. Kulturministeren kan i særlige tilfælde yde tilskud til en sådan forundersøgelse. Såfremt årsagen til forundersøgelsen er jordarbejde i forbindelse med erosion eller jordarbejde udført som led i dyrkning af almindelige landbrugsafgrøder eller som led i almindelig skovdrift, afholdes udgiften til forundersøgelsen af kulturministeren. For så vidt angår tilfælde, hvor driften forestås af en statslig eller kommunal myndighed, afholdes udgiften dog af vedkommende myndighed.

Stk. 3. Kulturministeren kan fastsætte nærmere regler om de forundersøgelser, som museerne gennemfører efter stk. 1 og 2.

§ 27. Den arkæologiske kulturarv omfatter spor af menneskelig virksomhed, der er efterladt fra tidligere tider, dvs. strukturer, konstruktioner, bygningsgrupper, bopladser, grave og gravpladser, flytbare genstande og monumenter og den sammenhæng, hvori disse spor er anbragt.

Stk. 2. Findes der under jordarbejde spor af fortidsminder, skal arbejdet standses, i det omfang det berører fortidsmindet. Fortidsmindet skal straks anmeldes til kulturministeren eller det nærmeste statslige eller statsanerkendte kulturhistoriske museum. Fundne genstande, der ikke er danefæ, jf. § 30, stk. 1, skal efter anmodning fra kulturministeren eller det pågældende kulturhistoriske museum afleveres til vedkommende statslige eller statsanerkendte museum, således at det indgår i museets samling.

Stk. 3. Kulturministeren beslutter snarest, om arbejdet kan fortsætte, eller om det skal indstilles, indtil der er foretaget en arkæologisk undersøgelse, eller indtil spørgsmålet om erhvervelse efter stk. 8 er afgjort. Senest 1 år efter, at anmeldelsen er modtaget, kan arbejdet genoptages, medmindre kulturministeren har afgivet indstilling om erhvervelse af fortidsmindet efter stk. 8.

Stk. 4. Udgiften til den arkæologiske undersøgelse afholdes af den, for hvis regning jordarbejdet skal udføres.

Stk. 5. Udgiften afholdes dog af kulturministeren, såfremt

1) årsagen til undersøgelsen er erosion eller jordarbejde i forbindelse hermed eller jordarbejde udført som led i dyrkning af almindelige landbrugsafgrøder eller som led i almindelig skovdrift, medmindre driften forestås af en statslig eller kommunal myndighed, i hvilke tilfælde udgiften afholdes af vedkommende myndighed,

2) det kulturhistoriske museum i udtalelsen efter § 25 har oplyst, at jordarbejdet ikke vil indebære en risiko for ødelæggelse af væsentlige fortidsminder, eller

3) fortidsmindet fredes efter lov om naturbeskyttelse eller erhverves med henblik på bevaring på stedet efter stk. 8.

Stk. 6. Kulturministeren kan i særlige tilfælde yde tilskud til udgifter til arkæologiske undersøgelser, der gennemføres efter stk. 3, jf. stk. 4.

Stk. 7. Private grundejeres tab ved ikke at kunne fortsætte den hidtidige drift, mens undersøgelsen foretages, eller indtil spørgsmålet om erhvervelse efter stk. 8 er endeligt afgjort, erstattes af kulturministeren. Kan der ikke opnås enighed om erstatningen, fastsættes denne af den taksationskommission, der er nævnt i naturbeskyttelsesloven.

Stk. 8. Finder kulturministeren, at det pågældende fortidsminde bør bevares på stedet for eftertiden, kan kulturministeren erhverve fortidsmindet og eventuelt omkringliggende areal. Erhvervelsen kan ske ved ekspropriation efter reglerne i lov om fremgangsmåden ved ekspropriation vedrørende fast ejendom.

Stk. 9. Kulturministeren eller den, kulturministeren bemyndiger hertil, har til enhver tid uden retskendelse adgang til steder, hvor der foretages jordarbejder, og hvor der fremkommer fund eller under arbejder kan formodes at fremkomme fund som nævnt i stk. 1. Legitimation skal forevises på forlangende. Politiet yder nødvendig bistand til at udnytte adgangsretten.

Stk. 10. Kulturministeren kan fastsætte nærmere regler om den arkæologiske undersøgelsesvirksomhed efter stk. 3 og om gennemførelse af bestemmelserne i stk. 4-6.

A landscape photograph showing a wetland area. In the foreground, there is a pond surrounded by tall, dry grass and some green vegetation. In the middle ground, there is a line of trees and a grassy field. In the background, a wind turbine is visible on the left side under a cloudy sky.

Vejledning I anlæg og pleje af Søer og vandhuller

Indhold

Side 2: Vejledning i anlæg og pleje af søer og vandhuller

Side 3: Vær opmærksom når du graver

Side 4: God vandkvalitet

Side 5: Den gode sø

Side 7: Forbindelse til omgivelserne

Side 8: Beplantning

Side 9: Pleje og vedligeholdelse

Side 10: Tilladelse

Alle tegninger er lavet af Jens Gregersen

Foto for- og bagside: Annie Overgaard Sørensen

Vejledning i anlæg og pleje af søer og vandhuller

Der findes mere end 10.000 søer større end 100 m² i det tidligere Nordjyllands Amt, og interessen for at grave nye er stadigt stigende. Det er glædeligt, da mange, især små søer, tidligere er forsvundet.

Hvis en ny sø laves rigtigt, kan den blive et fint levested for planter og dyr og være til stor glæde for ejeren.

Men hvordan laves eller oprenses et vandhul så det bliver godt? Hvad skal der tages hensyn til, og skal der søges tilladelse?

Denne pjece giver råd og vejledning om, hvordan man skaber og vedligeholder den bedst mulige sø.

Vær opmærksom når du graver

Når man har valgt en placering, f.eks. en fugtig plet på marken, skal man planlægge selve etableringen.

Få hold på vandet

Når man graver, er det vigtigt at lægge mærke til, hvad jorden rummer. Vandstandsende lag, f.eks. lerlag, må ikke gennemgraves, så vandet forsvinder ud af søen.

Gamle drænrør kan ligge i flere dybder, og hvis de ikke fjernes, kan de tømme søen. Hvis drænvandet skal ledes forbi det sted, hvor søen skal ligge, må det ske i en lukket ledning.

Hvis man undtagelsesvis vil anlægge en sø på et sted, hvor den ikke kan holde vand, kan man stampe en 10-30 cm tyk lermembran i bunden af søen. Det er en dyr løsning, især hvis ler skal købes og transporteres. Plastik må ikke bruges, bl.a. forbi det er et fremmed stof i naturen.

Fortidsminder og affald

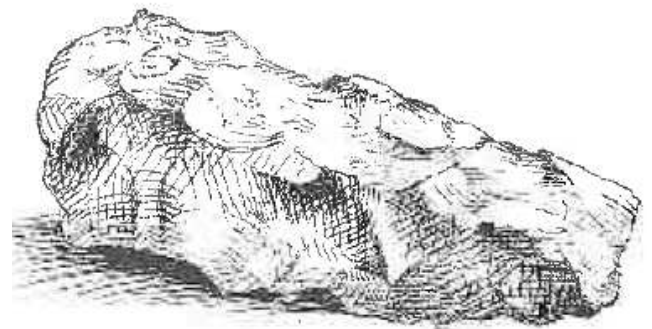
Fortidsminder som f.eks. knogler fra mennesker eller dyr, lerpotteskår, metalgenstande og flintredskaber kan dukke op, og man skal da kontakte Vendsyssel Historiske Museum.

Affald, f.eks. gamle dunke og husholdningsaffald, kan vise sig at være nedgravet. Det kan være sket i

forbindelse med en tidligere opfyldning af et vandhul. Hvis man finder affald, skal man kontakte kommunen, så det kan blive undersøgt. Sker det ikke, kan affaldet true både grundvandet og vandkvaliteten i søen.

Gem og anvend sten

Store marksten bør ikke fjernes. De kan med fordel placeres i og omkring vandhullet.

Placering af opgravet materiale

Ved anlæg af søer og vandhuller, skal jorden udjævnes eller fjernes, så landskabet ikke påvirkes uønsket.

Jorden må ikke placeres for tæt på bredden. Jordarbejdet frigiver næringsstoffer, som gavner brændenælder og tidsler. Desuden bør overgangen mellem vand og land være så blød og naturlig som muligt.

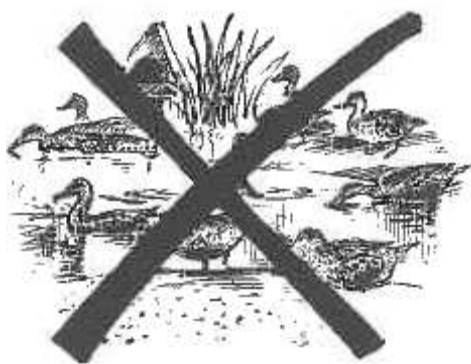
God vandkvalitet

For at opretholde en god vandkvalitet må følgende overholdes:

Få ænder

Søen må ikke anvendes til opdræt af andefugle. En sø på ca. 1000 m² kan naturligt bære et kuld ællinger.

Undgå fodring

Vandkvaliteten vil altid blive forringet ved fodring.

Fugle bør ikke fodres i eller omkring søen. Heller ikke fisk eller krebs bør fodres.

Udsætning af fisk

Vær varsom med udsætning af fisk. Mange arter ødelægger vandkvaliteten. Dels ved at rode i bunden, dels ved at spise bl.a. de smådyr, som filtrerer vandet.

De fleste fisk spiser haletudser, så frøerne efterhånden forsvinder.

Undgå drænvand

Hvis søens vand er grundvand, bør man undgå, at drænledninger eller grøfter fører overfladevand til søen. Det er næringsholdigt og vil give algevækst.

Hvis det ikke kan undgås, skal drænvandet ledes til søen i åbne grøfter.

På lavtliggende steder kan man få en god sø næsten uden gravning, ved blot at sætte dræn systemet ud af drift.

Aldrig i vandløb

Åer, bække, kanaler eller grøfter må aldrig inddrages i små søer, da det forringer både sø og vandløb. Søen må ikke have direkte afløb til et vandløb.

Er det nødvendigt at lede vand væk fra søen, bør det sive gennem et plantebevokset sumpet område, inden det når vandløbet.

Udtørring

Et vandhul må godt tørre ud en gang imellem. Bundslammet vil derved blive omsat hurtigt, og fisk og guldsmedelarver vil uddø. I paddehuller kan dette være en fordel, da fisk og guldsmedelarver er haletudsernes store fjende. Det vil gavne vandkvaliteten, når der igen kommer vand i vandhullet.

Den gode sø

Den gode sø har en god vandkvalitet og et rigt liv med smådyr, som bl.a. er føde for ænder.

Den gode sø anlægges, så der tages hensyn til anden natur og til landskabet.

Nye søer kan f.eks. graves i fugtige lavninger, i eller ved dyrkede marker.

Søer skal undgås i vandløb og kildevæld, heder, overdrev, strandenge samt i visse typer af moser og enge.

Hvis du følger de råd, der er nævnt neden for, vil du få en god sø, der vil tilføre naturen nye værdier:

Størrelse

Små vandhuller er langt de bedste for frøer, salamandre og mange smådyr. Fisk og ænder skal have mere plads, mindst 1000 m².

Form

Søens form skal følge terrænet. Bredden må gerne bugte sig, så der opstår små vige.

Dybden i større søer bør være mindst 1,5-2 m i den centrale del. Små vandhuller kan godt fungere med mindre end 1 meters dybde.

Bredden skal være jævnt skrånende, som hovedregel 1:5, hvis der graves i stabile materialer, der ikke flyder ud.

Ø i søen?

I søer mindre end 2500 m² bør der ikke anlægges øer. En ø optager plads, og vanddybden bliver for ringe.

I større søer kan en ø anlægges i den ene side, øen skal kun nå ganske få cm over vandfladen, og den skal have jævnt skrånende bred langs det meste af kanten.

Andehuse er unødvendige. Hvis man absolut vil lave et redeskjul, laves det bedst af nogle sten camoufleret med græstørv og kvas.

Et par store sten langs bredden af søen er glimrende siddepladser for ænder. Den vanddækkede del tiltrækker vandinsekter og haletudser, fordi sten bliver hurtigere opvarmet end vandet.

bunden med næbbet. De lavvandede områder bliver søens "spisekammer", da mange af smådyrene i en sø lever en stor del af deres liv her.

Den opgravede jord

Det opgravede materiale skal udjævnnes eller fjernes.

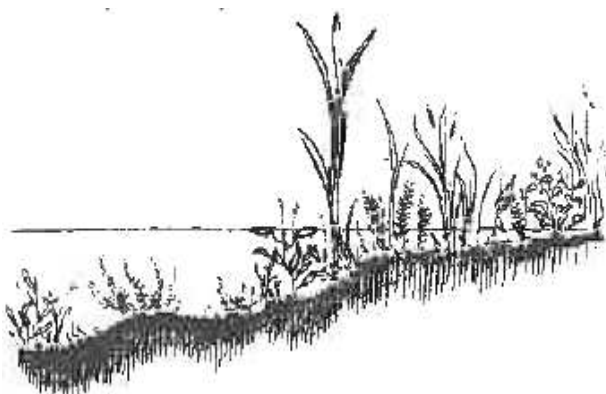
Hvis det ligger som en vold omkring søen, vil det forhindre naturlig oversvømmelse, og volden vil ofte vokse til med brændenælder og tidsler.

Det er vigtigt, at søen om foråret kan gå over sine bredder. En bevoksning af sump- og engplanter vil indfinde sig på de fugtige bredder og give en naturlig overgang til omgivelserne.

Fladvand

Søen afsluttes med ganske lavvandede partier på 1-3 meters bredde.

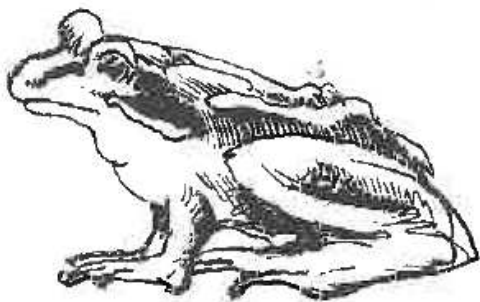

En and, der snadrer efter føde, kan så nå

Forbindelse til omgivelserne

Små søer kan ligge som oaser i landskabet. For at komme fra sø til sø, må nogle dyr have "fodgænger-overgange", som forbinder søerne:

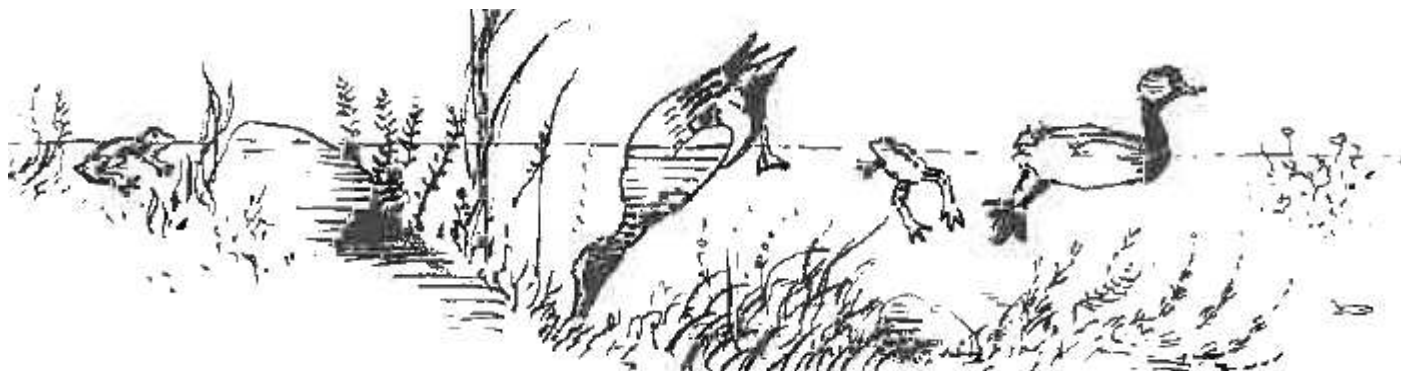
- En udyrket bræmme langs et nærliggende vandløb er et godt skjul.
- Et udyrket areal omkring søen kan udvides, så søen forbindes med anden natur.

- Et levende hegn bør føres helt frem til det udyrkede areal omkring søen.
- Søens vandspejl skal kunne ses af trækkende fugle fra luften. En stor ø med træer vil gøre søen vanskelig at se.

Søens nærmeste omgivelser kan også forbedres:

- Marksten kan lægges som et dige nær søen. Det giver skjulesteder og overvintringsmuligheder for bl.a. tudser og firben.
- En udyrket bræmme omkring søen skærmer mod sprøjtemidler og gødning. Bræmmen skal være mindst lige så stor som vinteroversvømmelsen rækker.
- Hvis man graver en sø til frøer og tudser, skal man sikre, at der er ferske enge, moser, løvskove eller lignende inden for få hundrede meters afstand uden mellemliggende veje.
- Hvis det ikke er tilfældet, vil det være lige så vigtigt at etablere et sommeropholdssted for frøerne, som at grave vandhullet.
- Undgå i det hele taget placeringer tæt på trafikerede veje, da både padder og fugleunger let bliver trafikdræbt.

Beplantning

Hvis søen udformes rigtigt, vil der i løbet af 1-2 år indfinde sig en naturlig plantevækst i søen og på bredderne.

Hvis man alligevel vil plante, er her et par gode råd:

Træer i god afstand

Træer plantes kun langs nord- og nordvestsiden. Syd- og sydøstsiden friholdes i en afstand af 2 gange træets maksimale højde, så skygge over søen undgås.

For meget skygge giver en kold og livløs sø.

Det er bedre at plante buske end træer. Beplantningen skal holdes 510m fra bredden afhængigt af, hvor vådt der er.

Naturlige arter

Der bør kun plantes arter, som forekommer naturligt på egnen. De naturligt forekommende træer og buske er tilpasset det lokale klima, og vil derfor klare sig bedst i det lange løb.

Der er knyttet langt flere forskellige insekter til de træer, der har været en del af den danske natur i årtusinder, end der er til de indførte plantearter.

Eksempler på naturligt forekommende danske træer er Rød-El, Birk, Bøg, Almindelig Eg, Almindelig Røn og Ask.

Eksempler på naturligt forekommende buske er:

Hunderose og Blågrøn Rose på lerede jorde og frodige sandjorde. Slåen, Hyld, Hæg og Kvalkvæd på middelfugtige eller tørre lerjorde og god sandjord.

Havtorn på kalkholdig sandjord, også ved kraftig vindpåvirkning.
Hvidtjørn på næsten alle jordtyper.

Mirabel på sandede, ikke våde jorde.

Tørst på sure, fugtige jorde.

Arter af pil vil ofte hurtigt indvandre af sig selv. Pil breder sig meget hurtigt, og man skal være varsom med at plante den.

Eksempler på arter, der ikke forekommer naturligt, og som bør undgås, er:

Arter af gran og fyr, der ofte ikke trives i et fugtigt miljø. Hybenrose kan brede sig meget og fortrænge andre planter. Japansk Pileurt, Glansbladet Hæg, Rhododendron, Bambus og Snebær bør også undgås.

Pleje og vedligeholdelse

Når søen er nyetableret, må man væbne sig med tålmodighed. Planter og dyr behøver tid til at indvandre.

Men for mange arter går det faktisk ret hurtigt. De første æglæggende guldsmede og andre vandinsekter indfinder sig umiddelbart efter søens etablering. Senere ses spor af drikkende dyr. Vandplanter og frøer indfinder sig i løbet af de første 3 år.

Alger

Der vil næsten altid komme mange alger i en ny sø. Det skyldes især frigørelse af næringsstoffer ved jordarbejdet. Der er ikke meget at gøre ved det, udover at vente. Efter 2-3 år aftager algemængden naturligt. Er der stadigvæk algemåtter, skyldes det sandsynligvis, at der tilføres for meget næring.

Tilgroning

De fleste vandhuller gror med tiden til. Det er ganske naturligt. Tempoet er dog højere i dag end tidligere dels pga. øgede mængder kvælstof fra omgivelserne og regnvandet, dels fordi vandhullerne ikke benyttes til kreaturvanding i det omfang, de gjorde tidligere.

Tilgroningen sker ofte med tagrør, dunhammer eller pilebuske. Det er nemmest, at fjerne de første unge skud som ses ved søen. En anden metode er, at lade kreaturer trampe rundt på søbredden i sensommeren, hvilket ødelægger mange jordstængler.

Store pilebuske er svære at slippe af med. Den sikreste måde er at rykke dem op med rod. Skærer man dem kun ned, skal det gøres hvert år.

Ved oprensninger af tilgroede damme er det vigtigt at gå grundigt til værks. Alle rodstængler af dunhammer bør fjernes. Alle pilebuske rykkes eller graves op. Alt bundslam skal op, da det kan indeholde store mængder næringsstoffer.

Fisk

Fisk kan bringe småsøer ud af balance. Ofte vil fiskene dog uddø i varme somre pga. iltmangel, eller i vintre med snedækket is eller bundfrysning. Fisk, især karusser og guldfisk er meget svære at slippe af med, og det er derfor vigtigt at forhindre dem i at komme til vandhullet.

Udtørring er den bedste måde at udrydde fisk på.

Tilladelse

Det kræver næsten altid en tilladelse at anlægge en sø.

Anlæg af en sø er et stort indgreb i landskabet. Ikke kun selve "hullet" påvirkes, men også der hvor gravemaskinen kører, og der hvor jorden placeres.

Tilladelsen skal sikre, at forskellige interesser vurderes og tilgodeses i videst muligt omfang. Samtidig skal den sikre, at søen bliver så god som mulig.

Flere love og myndigheder kan være involveret ved anlæg af søer. Man kan i alle tilfælde blot indsende ansøgningen til kommunen. Hvis det er nødvendigt, vil den blive sendt videre til rette behandling eller udtalelse. Send ansøgningen i god tid før anlæggelsen af vandhullet skal finde sted, idet behandlingen af sagen kan tage op til flere måneder.

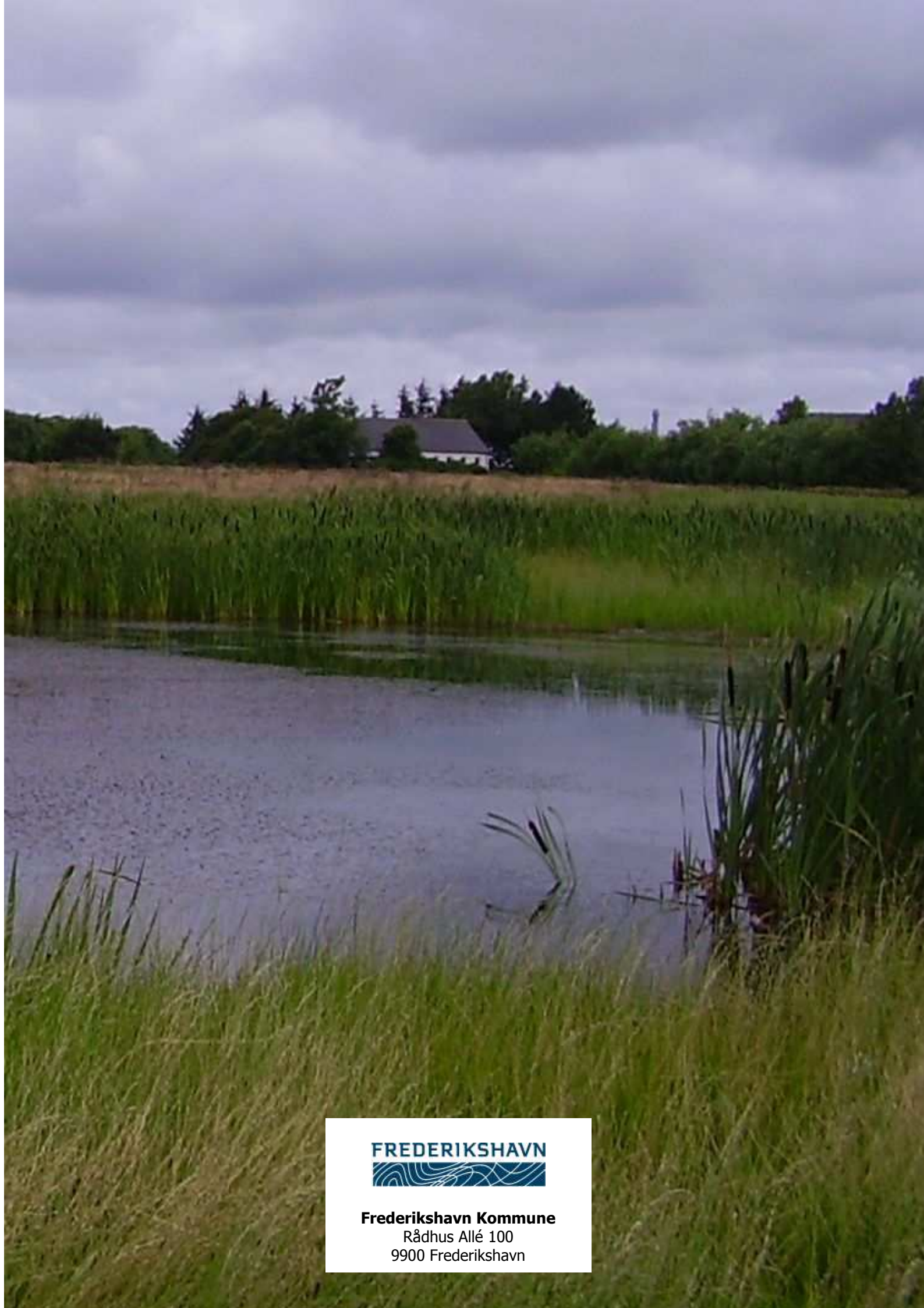
Ændringer i søer, såsom udvidelser og gennemgribende oprensninger, kræver også tilladelse. Det samme gælder udsætning af f.eks. fisk.

De faktorer, der har betydning for behandling af ansøgningen, handler især om:

- Placering i terrænet
- Hensynet til beskyttede naturtyper (mose, eng, hede, overdrev og strandeng)
- Hensyn til truede arter
- Arkæologiske fund
- Udsætning af dyr og planter
- Afløb
- Bræmmer
- Forbindelse til vandløb
- Søens størrelse.

Kommunen har et ansøgningsskema, som kan hentes på www.frederikshavn.dk eller den fås ved henvendelse til Borgerservice på tlf. 98 45 55 00.

Frederikshavn Kommune
Rådhus Alle 100
9900 Frederikshavn
Tlf. 98 45 55 00

FREDERIKSHAVN

Frederikshavn Kommune

Rådhus Allé 100
9900 Frederikshavn

Beskyttet natur i Frederikshavn Kommune

En række naturtyper er omfattet af § 3 i naturbeskyttelsesloven fra 1992. Det er forbudt at ændre i naturarealer, der er større 2500 m² i sammenhængende areal, i søer over 100 m² og i vandløb, der er udpeget som beskyttede.

Sammenhængende områder, bestående af flere naturtyper, er også beskyttede, hvis det samlede areal er mindst 2500 m². Uanset størrelsen er moser og lignende beskyttede, hvis de grænser op til en sø eller et vandløb, der er beskyttet.

På Miljøportalen, www.arealinfo.dk, kan du se om der er registreret beskyttet natur på din ejendom. Vær opmærksom på at registreringen kun er vejledende. Det er altid arealets faktiske tilstand (hvis ikke der er foretaget indgreb i strid med beskyttelsen), der afgør om et areal er beskyttet eller ej. Det er lodsejers/brugers ansvar at være opmærksom på arealets status. Er du i tvivl så spørg kommunen.

Der er særlige regler for § 3 arealer, der lå i byzone- og sommerhusområder 1. juli 1992, skove samt arealer med tilskudsordninger.

Naturtyper omfattet af § 3

Natur beskyttet efter naturbeskyttelseslovens § 3 er; enge, overdrev, strandenge og strandsumpe, heder, søer, moser og lignende samt vandløb.

Heder er tørre og næringsfattige arealer, ofte bevokset med hedelyng, revling og andre dværgbuske samt græsser.

Overdrev er udyrkede tørbundsarealer, tit kuperede og med vedvarende græs og åben vegetation. Der findes ofte spredte træer og buske, der kan udvikle sig til krat.

Strandenge og strandsumpe er våde til tørre enge ved kysterne. Den del af engen, der ligger yderst mod kysten er saltpåvirket og med salttålende planter.

Moser har en gennemsnitlig høj vandstand og er et ferskvandspåvirket, naturligt plantedække af urter, buske eller træer.

Ferske enge findes på lavtliggende og fugtige arealer. Enge er oftest uden træer og buske og med lav plantevækst, domineret af græsser og flerårige urter.

Søer er både naturlige søer og helt eller delvis kunstige søer, vandhuller og damme.

Vandløb der er beskyttede kan være både naturlige (åer, bække) eller kunstige (grøfter, kanaler).

Vejledende registrering af § 3-arealer

Amterne offentliggjorde i 1995 en vejledende registrering af de beskyttede naturtyper. Registreringen er baseret på tolkning af luftfotos fra 1992 suppleret med undersøgelser i felten. Registreringen opdateres løbende. Der kan således være medtaget arealer, som viser sig ikke at være beskyttede, og der kan findes arealer, der er beskyttede, selvom de ikke fremgår af registreringen.

Desuden ændrer naturen sig, og arealer kan vokse sig ud af og ind i en beskyttelse.

Naturbeskyttelsens betydning for lodsejeren

Med indførelsen af naturbeskyttelseslovens § 4, den 1. juli 2022, er det ikke længere tilladt at foretage sprøjtning, gødsning eller omlægning, herunder såning eller plantering mv., af beskyttede naturarealer. Lodsejer kan dog fortsat tage slæt eller lade arealet afgræsse. Drænrør og drængrøfter kan vedligeholdes som hidtil og private grøfter og vandløb kan fortsat oprenses efter gældende bestemmelser.

Kommunen kan i særlige tilfælde give dispensation til ændringer i beskyttet natur.

Vær opmærksom på, at selvom et beskyttet areal er pålagt fredskovs- eller landbrugspligt, må arealet ikke tilplantes eller opdyrkes uden dispensation. Naturbeskyttelsen er en generel beskyttelsesbestemmelse, som ikke udløser erstatning.

Oplysning om § 3-arealer

Kommunen oplyser om § 3-status og mulighed for dispensation ved henvendelse til:

Frederikshavn kommune
Natur- og miljøafdelingen
Rådhus Allé 100
9900 Frederikshavn
Telefonisk henvendelse kan ske på: 98 45 50 00